

AGNESE ZARĀNE

Laba meitene

ZNAIGZNE

821.174-32
Za 692

Kristas Miltiņas vāka dizains

Stāsts “Nūdisti” publicēts portālā “Satori”.

Stāsti “Skolas soma” un “Vakariņas” publicēti filozofijas un literatūras portālā “Punctum”.

Stāsts “Svētdiena” publicēts žurnālā “Domuzīme”.

Agnese Zarāne

LABA MEITENE

Apgāda vadītāja *Vija Kilbloka*

Projekta vadītāja *Bārbala Simsons*

Redaktore *Daina Grūbe*

Korektore *Zinta Stikute, Elīna Kola*

Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,

Rīgā, LV-1010. Red. nr. L-4071.

Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums.

Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Agnese Zarāne, 2021

© Literārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums,

Apgāds Zvaigzne ABC, 2021

ISBN 978-9934-0-8999-2

*man ir alerģija pret vampīriem
mani kairina pat knišļi staignājos purvāju apvidos
(uz laukiem es parasti dodos ietīta moskītu tiklos)*

*bērnībā mani reiz sakoda
koduma vietā radās nātrene
pēc nātrenes es gandrīz noģību
kā jaunkundze korsetē
bet kodējs lai atžirgtu slacīja mani
ar svētīto ūdeni*

*kopš tās reizes es nēsāju asinis līdz
plastmasas krūzītēs degustācijai*

*alerģija man ir iedzimta
mammai arī reiz bija
atraduši zāles pret simptomiem
zinātnieki turpina meklēt cēloņus*

Svētdiena

Visu rītu viņa raud. Ak kungs, cik banāli, cik triviāli tas skan. Tā kā Ivo Fomina dziesmā “Viņa raud”. Hertas iekšējais radio jau atskaņo Fomina čerkstošo balsi: “Viņa raud. Un viņai līdzī raud mākoņi. Viņa raud. Bet tu jau tālumā nedzirdi.” Viņa nevar ciest salkanus tekstiņus par romantiskās mīlestības sāpēm, it kā tās būtu svarīgākās

pasaulē, bez kurām varētu apstāties pulksteņi, cilvēku sirdis un pat spraiģo notikumu slīdošā lente feisbukā.

Tādām meitenēm kā Herta nevajadzētu pavadīt svētdienas rītu raudot. Atdarot plakstiņus, pirmajai viņas rīta cēliena ainai vajadzētu būt uz palodzes novietotai stikla krūkai, kurā aprīļa saulē gozējas maigi lillā hiacinšu ķekari. Ziedi vāzē atsauktu atmiņā vakardienas tikšanos ar pielūdžēju – sociālo vai eksakto zinātnu otrā kursa studentu, stilīgu jaunieta ar brillēm biezos, lakotos rāmjos, kedās ar dažādu krāsu šņorēm (kas simbolizētu viņa nepakļaušanos sistēmai) un ar tobrīd dzelzainu apņēmību mainīt pasauli.

Protams, ir arī daudzi citi varianti. Piemēram, viņa kopā ar savām draudzenēm šorīt varētu doties uz Rīgu un kādā no gigantiskajiem tirdzniecības centriem piedalīties skaistākās izlaiduma kleitas medībās vai arī sapņaini dzert bezkofeīna, bezlaktozes lati kādā pilsētas vēsturiskā centra kafijas bārā. Bet kāda gan nozīme uzskaitīt šīs brīnišķīgās un banālās nodarbes, ja ir pilnīgi skaidrs, ka visa tā vietā viņa šorīt ir izvēlējusies kaut ko oriģinālāku? Viņa raud.

Mamma virtuvē enerģiski kuļ olas gar bļodas sāniem, lejojot klāt palsu, gandrīz caurspīdīgu pienu. Gan jau drīz viņa nāks klauvēt pie Hertas istabas durvīm un aicināt brokastīs, tādēļ meitene cenšas pārtraukt raudāšanu, lai nebūtu jāatbild uz apnicīgiem jautājumiem, uz kuriem atbildes viņai nav. Raudāšana ilgst jau aptuveni divdesmit minūtes. Viņa nespēj izturēt pati savu gaudulīgumu, tāpēc uzrota naktskrekla piedurkni, tad pieceļas no gultas, izvelk no atvilktnes žileti, kas aizlienēta no

zīmuļu asināmā, un iegriež ar to nelielu līniju kreisās rokas apakšdelmā. Pār delmu noplūst karsta asiņu svītra, un Herta kādu brīdi to vēro. Sāpes ir lielas, taču salīdzinājumā ar raudāšanu izturamas. Augstāk sarindojušās vēl vairākas šādas aizvērtas, rētainas līnijas – tādi kā rāvējslēdzēji uz pagājušajiem mirkliem, kurus labāk atstāt aizvērtus.

Herta saprot, ka graizīšanas pēdas būs redzamas vēl ilgi. Iespējams, tās neizzudīs līdz pat 12. klases izlaidumam. Viņai droši vien būs jāmeklē kleita ar garām piedurknēm, lai neviens nepamanītu ar žileti atstātos tetovējumus.

Bet... kas gan kādam būtu jāpamana? Daiļa, slaika astoņpadsmit gadus jauna meitene ar zilām acīm un vaigu bedrītēm, kurās kāds jauks puisis varētu pazust... Tādai taču nevar iet slikti. Jo īpaši tad, ja šī meitene dzīvo pie vecākiem, kuri trešdaļu algas atdod viņas iedomātām kaprīzēm, nevis reālām vajadzībām. Būt neapmierinātai – tas vienkārši nav loģiski un neierakstās nekādos priekšstatos par to, ko nozīmē būt jaunai un skaistai. Tas pat ir nepareizi. Tas ir egoistiski un negodīgi attiecībā pret apkārtējo pasauli. Tev nav tiesību būt mazai nelaimes čupiņai. Smaidi, dziļdomīgi klusē, noglaudi galvu kādam dzīves pabērnim, kā to dara visas princeses. Neko citu neviens no tevis negaida.

Pašpārmetumi ir smagākā daļa. Nēsāt līdzī dārzu ar akmeņiem ir vieglāk, ja apkārtējie didaktiski nepiemet klāt jaunus. “Ko staigā, nokārusi galvu kā ēzelītis I-ā? Izšņauc degunu! Elpo dziļi! Saņem sevi rokās! Pasmaidi, uztaisām selfiju!” Herta cenšas pildīt iepriekš minētos norādījumus. Mācās elpot dziļi. Taisīt seksīgus selfijus.

Un saņemt sevi rokās, lai ko arī šis stulbais teiciens nozīmētu. Viņa apmeklēja skolu, pūlas sagrašināt daudz maz cienījamās atzīmes, lai gan atsevišķos mācību priekšmetos vairs nesanāk. Viņa prot skaisti sagērbties, prot krāsoties tā, lai izskatītos pēc divdesmitpiecgadīgas meiteņu popgrupas solistes. Dažas klasesbiedrenes ir draudzīgas un foršas, citas ir skaudīgas. Ārēji šķiet, ka Herta piedzimusi laimes kreklīnā, jo viņai ir paveicies izsprukt sveikā arī pusaudžu klasēs, kad jaunieši īpaši nežēlīgi izturējās pret visu savādo. Jo viņa vienmēr ir centusies turēties pieņemamā un normālā robežās. Taču reizēm Hertai šķiet, ka labāk būtu nebūt. Nevis nebūt kaut kādās sabiedrības noteiktās robežās, bet nebūt vispār.

No virtuves nāk omulīgas rosības skaņas. Mamma nupat ir nosēdinājusi pannu uz liesmojošā plītsriņķa. Lai gan pirmie saules stari jau sen kā ienākuši istabā, Herta noskurinās. Ar labo plaukstu viņa noslauka asaras naktskrekla piedurknē, bet kreiso apakšdelmu cenšas nosusināt ar papīra nēzdodziņu. Pēc tam viņa uzlīmē griezumam nelielu plāksteri un noritina piedurkni lejā.

Līdz šim nesaprotamās skumju lēkmes uzņāca periodiski. Tās sākās aptuveni pirms gada kādā sestdienā, kad Herta pamodās un pirmo reizi sajūtās tā, it kā viņai uz krūtīm būtu uzvelta akmens plāksne. Tas apgrūtināja piecelšanos no gultas. Sākumā Herta iedomājās, ka varbūt pie vainas pārcenšanās iepriekšējās dienas sporta nodarbībā. Taču epizodes turpināja atkārtoties, lai gan veiktās kardiogrammas un citi izmeklējumi ne par ko sliktu neliecināja.

Džeku viņai vajag. Steidzami. Tu savu meitu vienkārši esi izlaidusi. Viņai vajag kārtīgu džeku, kurš ieliks

smadzenes vietā. To Herta dzirdēja vakarvakarā, ejot garām vecāku guļamistabai.

Jā, laikam tev ir taisnība, piekrita mamma.

Dažkārt mamma domā, ka šādi uzvesties vienkārši nav pieklājīgi. No rītiem vienmēr tas lecīgums un uzpam-pušās acis. Vakaros Herta bieži pārrodas iedzērusi un ārēji jautra. Bet reizēm mammai šķiet, ka no meitenes istabas nāk tāda kā aizlauztu šņukstu skaņa.

Ar zupas smeļamo karoti mamma nelielu daļu mīklas uzlej uz čurkstošās pannas un, turot aiz vēsā roktura, izlīdzina biezo šķidrumsu pa cepamo virsmu.

Mammai nav draudzeņu, jo draudzeņu vietā viņai ir darbs. Bet kāda attāla radniece, ar kuru viņa tiekas reizi mēnesī, dažkārt ieminas par psihoterapeiti, kas “palīdzētu” pusaudzim pieaugšanas grūtībās. Taču mamma labi saprot, ko radniece patiesībā domā. Grib savākt klientūru savai *družkai*. Tas ir pirmais punkts.

Otrais ir vēl ļaunāks. Viņa noteikti grib izvazāt ģimenes netīro veļu pa puspilsētu. Tas būs briesmīgi. Visi visu zinās. Katrs balamute tad varēs ielūrēt pa durvju actiņu ārēji nevainojamās ģimēniskās dzīvokli. Tāpēc psihoterapeits vismaz šobrīd ir izslēgts. Un nav jau Herta arī nemaz slima. Vienkārši apmaldījusies. Kā daudzi pusaudži.

Mamma ir ražošanas vadītāja vienā no lielākajiem pilsētas uzņēmumiem. Drosmīga sieviete, kas nav baidījusies kāpt augstāk par līdzgaitniecēm. Dažas paziņas aiz muguras par viņu izsakās prasti. *Баба с яйцами**, viņas saka. Vīrieši no viņas mazliet baidās, taču ciena.

* Sieva ar olām (*krievu val.*).

Daži gan atklāti nicina un retajās tikšanās reizēs – sa-
nāksmēs, komandējumos, konferencēs – pat cenšas mu-
tiski pazemot.

Kamēr mamma meklē ķiršu ievārījumu, pankūkas sāk
piedegt. Pannas sprēgāšana iztraucē relatīvi omulīgo un
mierīgo svētdienas noskaņojumu. Līdz galam neapjaustā
zemapziņas līmenī tā atsauc atmiņā kaut kādu līdzīgu
epizodi. Kas gan toreiz notika... Tā bija algas diena, un
viņa cepa nopirkto doktora desu, kas uz pannas sāka ne-
lāgi sprēgāt tieši brīdī, kad mājās aizsūsies ieskrēja
Herta, šņukstot un vienlaikus lūdzot mammai piedošanu.

Jā, varbūt toreiz kaut kas arī bija, mamma pēkšņi
aizdomājas. Taču tikpat labi Herta to varēja arī izfanta-
zēt. Viņa bija bērns ar bagātu iztēli.

Apgrīžot pankūku uz otru pusi, panna uzspļauj
karstas eļļas lāsīti uz rokas. Tomēr, ja kaut kas arī bija
atgadījies, mamma prāto, tā nevarēja būt tikai viņas
vaina vien. Ko toreiz darīja tētis? Tērēja visas deviņas
dzīvības spēļu zālēs. Un mamma taču bija Hertu brīdi-
nājusi, ka vienai nevajadzētu skraidīt pa svešām kāpņu
telpām vēlos vakaros. Viņa to teica gandrīz ik rītu. Un
pēc notikušā, ja tas vispār bija noticis, mamma asarās,
histēriski kliegdamā, atgādināja, ka no rīta taču bija
teikusi.

Bet simtprocentīgas pārliecības, protams, nebija.
Ja kaut kas tamlīdzīgs tomēr būtu noticis, diezin vai
mamma to sev jebkad spētu piedot. Taču Herta jau nā-
kamajā rītā bija pienākusi pie viņas, apskāvusi un trīcošā
balstiņā čukstējusi: “Mammīt, es visu izdomāju. Neraudi
vairs, lūdzu, lūdzu!” Sākumā viņa pēc šiem vārdiem rau-
dāja vēl stiprāk. Neēda vairākas dienas pēc kārtas, dzēra

nervu zāles un vienreiz pat gandrīz sadūšojās aiziet līdz policijas iecirknim. Taču, pirms to darīt, viņa izstāstīja par notikušo savai mātei.

“Un tu domā, ka pēc šī negadījuma tev vēl atļaus paturēt bērnu? Viņu taču savāks sociālais dienests... Tev šķiet, ka tur Hertai būs labāk? Padomā, kādas runas klīdīs pa pilsētu! Turklāt maziem bērniem viss kaut kas var galvā ienākt. Varbūt tik traki nebija, varbūt viņai izlikās. Nekādu ārēji redzamu uzņēmās pēdu taču nav? Tev tagad ir jādomā par to, kā uzturēt jūs abas.” Tie bija viņas mātes secinājumi.

Pēc šiem vārdiem Hertas mamma pārstāja raudāt. Un pakāpeniski sāka domāt, ka varbūt nekas tiešām nebija noticis. Nebija jau arī laika domāt, bija vai nebija, jo par raižu trūkumu tolaik sūdzēties nevarēja.

Laiku noēda nežēlīgas studiju un darba stundas. Kad viņa beidzot sāka pelnīt naudas summas, kas pārsniedza iztikai nepieciešamo, un apprecējās ar darbam ne mazāk uzticīgu vīrieti, bija tik viegli pirkt Hertai visu, ko meita vēlējās. Ļaut visu, ko vēlējās. Pieļaut pat ļoti sliktas atzīmes un nepārtrauktas skolotāju piezīmes.

Labi, varbūt viņa nebija pati spicākā mamma rajonā. Bet bija taču arī sliktākas, vai ne? Tādas, kuras dzer. Tādas, kas aizbēgušas no grūtās dzīves, kurā ietilpst arī pašu bērni, uz ārzemēm. Tādas, kuras nespēj bērnus nodrošināt. Un vēl tās pakļāvīgās – savu vīru klēpja sunīši.

Herta atkal gulšņā un domā sliktas domas, mamma pie sevis prāto, uzliekot uz šķīvja kārtējo gatavo pankūku. Svētdienas rītos viņa gribētu satīties ar savu

meitu, bet starp viņām ir uzceltas neredzamas, taču gan-
drīz fiziski sataustāmas sienas. Viena no tām ir veidota
no šī ārišķīgā spēka. Stipra, stipra, stipra, es ar visu varu
tikt galā, viņa sev nereti saka. Tomēr nevaru samierinā-
ties ar to, ka reiz nebiju spējusi pasargāt savu meitu no
ārējās pasaules ļaunprātības.

Herta sevi vairs nesargāja. Tāpēc viņa bija kopā ar
Edgaru. Ar Arti. Ar piecpadsmi gadus vecāko Antonu.
Un vēl viņa pa kluso flirtēja ar savas draudzenes tēti.
Taču viņa to nedarija apzināti un speciāli. Herta patika
vīriešiem, un viņi nebaidījās to izrādīt. Herta nezināja,
kāpēc, bet nemācēja pateikt nē.

Mamma tuvojas istabai, Herta dzird viņas soļus. Tikai
ne tagad, lūdzu, meitene pie sevis vaimanā. Parasti
mamma klauvē un nenāk iekšā bez uzaicinājuma, taču
šodien ar prātu neizskaidrojams iekšējs nemiers liek
viņai atvērt durvis bez brīdinājuma.

“Herta,” mamma iesāk un grib turpināt “nāc pan-
kūkās”, bet ierauga meitenes saraudāto seju. Viņa pie-
skrien pie Hertas gultas. “Hertiņ! Kas ir noticis? Kas
noticis, meitiņ?” Mamma apķer meitenes plecus.

Viss kārtībā, viss labi, viss ir labi, mammu, liec taču
mani mierā! Liec taču mani mierā! – Herta grib kliegt,
taču nezina kāpēc nespēj.

“Hertiņ! Neklusē! Kas ir atgadījies, mīļā? Kā es varu
tev palīdzēt? Saki taču kaut ko!” Mamma spējā satrau-
kumā purina meitenes plecus.

“Viss labi, mammu. Viss labi, es tikai... es tikai satrau-
cos par matemātikas eksāmenu,” Herta cenšas novirzīt
mamma uzmanību uz niekiem.

“Ak, mīļā! Ja tas vien... Štrunts ar to eksāmenu! Visi kaut kā noliek, un tu arī noliksi, bet, ja nenoliksi, tad taču kopīgi kaut ko izdomāsim.” Viņa apskauj Hertu. “Vai tiešām tas ir tikai šī sikuma dēļ?”

“Jā. Jā, protams, tikai tāpēc.” Herta trīc kā iezvanījies mobilais telefons, kam atslēgta skaņa, bet darbojas vibrēšanas funkcija. “Tūliņ es nomierināšos. Vakar skolotāja sabiedēja ar eksāmena uzdevumiem, tas arī viss.” Viņa pieceļas un, joprojām viegli drebēdama, izvelk no drēbju skapja karmīnsarkanu hūdiņu.

Viņa man melo, taču viss būs labi, mamma domās cenšas sevi mierināt. Pieaugšanas krīze, nelaimīga mīlestība vai kaut kas tamlīdzīgs. Īsto raudāšanas iemeslu tik un tā vajadzēs noskaidrot, mamma domā, vērojot, kā meita ģērbjas. Velkot nost naktskreklus, plāksteris aizķeras aiz piedurknes un nokrīt, atklājot skatienam asiņainu skrāpējumu. Mamma ar šausmām pamana, ka augstāk ir vēl citi, blāvāki. “Māmiņ, es to visu izdomāju,” sievietes galvā pēkšņi atbalsojas pirms desmit gadiem dzirdētie vārdi.

“Nu tā. Esmu gatava ēst pankūkas.”

*Ilzītei plaukstā iekoda ods.
Viņa kasījās, kasījās,
līdz uzkasīja mazu ziloni.
“Kāds briesmīgs zilonis!”
vaikstijās smilškastes draudzenes,
asarām šķērsojot vaigus,
Ilzīte steidzās pie mamma.
“Ak, manu zilonīt!”
iesaucās mamma, notraucot asaru
ar vienu glāstu.*

Laba meitene

15. aprīlis

Denīze ir riebīgs skuķis. Reāli besī. Mamma saka, tas esot tāpēc, ka viņas vecāki laikam šķiršoties. Man ir pie kājas – es negribu viņu vairs redzēt, bet mamma saka, lai nenīķojos un esmu laba meitene. Es jau arī esmu laba meitene.

Bet nu nevaru es ilgi nosēdēt, rokas klēpī rātņi salikusi. Visgrūtāk ir tad, kad atnāk ciemiņi, kā, piemēram, vakardien, un visi sēž ap galdu tā, it kā tā būtu aizraujošākā nodarbošanās pasaulē. Es nesaprotu, ko var tik ilgi ņemties – ēst, cilāt glāzītes, runāt, atkal ēst, atkal cilāt glāzītes, atkal runāt, pāris reižu izlaist ēšanu, bet